

Oddelenie sťažností a petícií

Váš list číslo/zo dňa	Naše číslo 16/2019-pet.-1.17 64919/2019	Vybavuje/kontakt 59562604	Dátum 6. decembra 2019
-----------------------	---	------------------------------	---------------------------

Vec

Petícia „Za zdravý Ružomberok“ – odpoveď

Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „MŽP SR“) bola dňa 17. septembra 2019 doručená Petícia „Za zdravý Ružomberok“, ktorú podal petičný výbor zložený zo zástupcov Občianskeho združenia [REDACTED], Občianskeho združenia [REDACTED], Občianskeho združenia [REDACTED] a Občianskeho združenia [REDACTED] (ďalej len spolu „občianske združenia“). V petícii ste uvedený ako osoba určená na zastupovanie v styku s orgánom verejnej moci (ďalej len „zástupca“).

Petícia obsahovala sprievodný list podpísaný zástupcami občianskych združení, kópiu „Spoločného vyhlásenia zástupcov Občianskych iniciatív, Občianskych združení a zástupcov primátora mesta prijaté na stretnutí dňa 27.8.2019“, kópiu 476 podpisových hárkov obsahujúcich aj text petície a zoznam osôb, ktorí petíciu podporili v elektronickej podobe.

Po posúdení podpisových hárkov a zoznamu osôb podporujúcich petíciu v elektronickej podobe z hľadiska formálnych náležitostí upravených v § 3 ods. 3, § 4 ods. 2 a 3, § 4a ods. 6 a § 5 ods. 1 zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o petičnom práve“) sme Vás listom č. 16/2019-pet.-1.17, 50520/2019 zo dňa 27. septembra 2019 (ďalej len „výzva MŽP SR“) vyzvali na odstránenie nedostatku petície, konkrétne o predloženie originálov písomných podpisových hárkov, v lehote najneskôr do 30 pracovných odo dňa doručenia výzvy. Zároveň sme Vás poučili, že ak tento nedostatok nebude v uvedenej lehote odstránený, MŽP SR petíciu odloží.

Vo výzve MŽP SR sme Vám ďalej oznámili, že v prípade zoznamu osôb, ktorí petíciu podporili v elektronickej podobe, neboli splnené požiadavky podľa § 4a ods. 6 zákona o petičnom práve a s poukazom na § 4a ods. 7 zákona o petičnom práve podporu petície týmito osobami neberieme do úvahy a petícia sa bude vybavovať iba na základe podpisových hárkov za predpokladu, že bude odstránený nedostatok ohľadne doručenia originálov podpisových hárkov.

Dňa 30. októbra 2019 bol MŽP SR doručený nepodpísaný list vo veci „Doplnenie podania k Petícií Za zdravý Ružomberok“. V záhlaví listu je pisateľ identifikovaný ako „[REDAKOVANÉ]“, pričom na konci podania sú uvedené mená a priezviská 3 osôb bez podpisu. Odosielateľom listu podľa obálky je „[REDAKOVANÉ]“.

K predmetnému listu neboli priložené originály písomných podpisových hárkov a v ňom sa oznamujú skutočnosti, ktoré neboli predmetom výzvy MŽP SR. Z uvedeného dôvodu konštatujeme, že uvedeným listom nebol odstránený nedostatok, na ktorý sme Vás upozornili výzvou MŽP SR a ktorý sme Vás žiadali odstrániť. Do uplynutia lehoty určenej vo výzve MŽP SR originály písomných podpisových hárkov neboli predložené MŽP SR. Z uvedených dôvodov z hľadiska zákona o petičnom práve petíciu v súlade s § 5 ods. 4 zákona o petičnom práve odkladáme.

I napriek neodstránenému nedostatku s prihliadnutím na záujem občanov si Vám na základe stanoviska odbornej sekcie MŽP SR dovoľujeme zaslať nasledovné stanovisko:

V podaní sa uvádza, že občania vnímajú pri opakovaných neštandardných situáciách obťažujúce zápachy a ďalšie škodliviny v pre nich neakceptovateľnej miere a žiadajú o zabezpečenie nasledovných požiadaviek:

1. Prijatie takých bezodkladných opatrení, ktoré odstránia šírenie obťažujúcich zápachov a ďalších škodlivín vypúšťaných do ovzdušia a vôd z prevádzok Mondi SCP, a. s. v Ružomberku a v Hrboltovej (ďalej len „bod č. 1“);
2. Identifikáciu, vyšetrenie a zamedzenie vzniku opakujúcich sa neštandardných situácií vznikajúcich v prevádzkach Mondi SCP, a. s. (ďalej len „bod č. 2“);
3. Verejné informovanie o príčinách a dôvodoch vzniku opakujúcich sa únikov zápachov a ďalších škodlivín z prevádzok Mondi SCP, a. s. (ďalej len „bod č. 3“);
4. Zabezpečenie funkčného verejného meracieho, kontrolného a varovného systému pre obyvateľov mesta Ružomberok a okolitých obcí pri každej neštandardnej situácii v prevádzkach Mondi SCP, a. s. (ďalej len „bod č. 4“).

Pre zabezpečenie vyššie uvedeného v sprievodnom liste sú uvedené aj ďalšie požiadavky:

- a) určenie imisného limitu zápachov TRS vo všeobecne záväznom predpise tak, aby obyvatelia neboli nimi obťažovaní (ďalej len „bod a“);
- b) vykonávanie nezávislého kontinuálneho monitoringu zápachov TRS v dotknutom území určenou štátnou organizáciou, t. j. SHMÚ (ďalej len „bod b“);
- c) vyhlásenie oblasti s výskytom intenzívneho zápachu, v ktorej sa vyskytujú pachové látky v koncentráciách, ktoré znepríjemňujú život obyvateľstva podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov (ďalej len „bod c“).

Dňa 1. októbra 2019 bola MŽP SR z Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky postúpená petícia v rovnakej veci, ktorá opäť obsahovala iba kópie podpisových hárkov a zoznam osôb, ktorí petíciu podporili v elektronickej podobe. K uvedenému podaniu však bol priložený odlišný sprievodný list (ďalej len „sprievodný list NR SR“) a nová príloha. V sprievodnom liste NR SR boli navyše uvedené tieto požiadavky:

- I. Zabezpečenie trvalého, odborného a nezávislého posudzovania prípadnej príčinnej súvislosti neustále sa zhoršujúceho zdravotného stavu obyvateľov Ružomberka a obci Dolného Liptova, vrátane sledovania genotoxicity v závislosti na neustálom zvyšovaní výroby celulózy, nielen

- štátnymi inštitúciami a organizáciami, ale aj nezávislými akreditovanými firmami, pri zabezpečení súčinnosti a vzájomnej spolupráce (ďalej len „bod I“);
- II. Implementácia imisného limitu zápachov TRS do legislatívy SR, ich nezávislé meranie v Ružomberku a okolitých obciach a vyhlásenie Ružomberka za oblasť vyžadujúcu osobitnú ochranu ovzdušia podľa § 8 ods. 1 zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší, kde sa v odseku b) za takúto oblasť považuje „oblasť s výskytom intenzívneho zápachu, ak ide o vymedzenú časť zóny alebo aglomerácie o rozlohe najmenej 50 km², v ktorej sa vyskytujú pachové znečisťujúce látky v koncentráciách, ktoré znepríjemňujú život obyvateľstvu“ (ďalej len bod II“);
- III. Zavedenie verejného kontrolného a varovného systému na území Ružomberka a jeho priláhlých obcí v prípade únikov neznesiteľných smradov z výroby celulózy a v prípade mimoriadnych situácií vzniknutých počas tejto výroby (ďalej len „bod III“).

K jednotlivým bodom uvádzame nasledovné vyjadrenie:

K bodom č. 1 a č. 2:

MŽP SR ako ústredný orgán štátnej správy v oblasti ochrany ovzdušia v rámci hlavného štátneho dozoru podľa § 28 ods. 1 zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ovzduší“) „dozerá, ako okresné úrady v sídle kraja, okresné úrady, inšpekcia, obce, oprávnení posudzovatelia, oprávnené osoby, zodpovedné osoby a poverené organizácie dodržiavajú ustanovenia tohto zákona“.

MŽP SR nemá právomoc na prešetrovanie stavu prevádzok a zdrojov znečisťovania ovzdušia, ktoré sa v nich nachádzajú, ani následné prijímanie opatrení na nápravu. Uvedené činnosti môže zabezpečiť prostredníctvom podriadených orgánov štátnej správy na úseku ochrany ovzdušia, ktorými sú príslušný okresný úrad, okresný úrad v sídle kraja a príslušný Inšpektorát Slovenskej inšpekcie životného prostredia.

Vzhľadom na to, že prevádzky spoločnosti Mondi SCP, a. s. spadajú pod ustanovenia zákona č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o IPKZ“), povolujuúcim orgánom pre tieto zdroje je Slovenská inšpekcia životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Žilina, odbor integrovaného povoľovania a kontroly (ďalej len „SIŽP ZA-IPKZ“), pričom v procese povoľovania má Okresný úrad Ružomberok, odbor starostlivosti o životné prostredie (ďalej len OÚ RK“) postavenie dotknutého orgánu.

MŽP SR ani podľa zákona o IPKZ nemá právomoc na prešetrovanie stavu prevádzok, ani následné prijímanie opatrení na nápravu a uvedené činnosti môže zabezpečiť iba prostredníctvom SIŽP ZA-IPKZ.

K bodu č. 3:

Výstupy z kontrolnej činnosti vykonanej podľa zákona o ovzduší sú verejnými listinami, ktoré je možné zverejniť na požiadanie podľa ustanovení zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov. Výstupy z environmentálnych kontrol vykonaných podľa § 34 zákona o IPKZ sú po ukončení kontroly zverejňované v informačnom systéme integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania (ďalej len „IS IPKZ“) podľa ustanovení § 38 ods. 1 zákona o IPKZ. IS IPKZ je verejne dostupný prostredníctvom Informačného portálu rezortu MŽP SR – Enviroportál.

K bodu č. 4 a k bodu III

Podľa § 15 ods. 1 písm. g) zákona o ovzduší je prevádzkovateľ povinný „*informovať bezodkladne okresný úrad v sídle kraja, okresný úrad a inšpekciu o vzniku mimoriadnej udalosti alebo havárie významne ovplyvňujúcej kvalitu ovzdušia a bezodkladne prijať a vykonať opatrenia na obmedzenie ich následkov a na zabránenie vzniku takýchto situácií; tým nie sú dotknuté ustanovenia osobitných predpisov*“. Pod osobitnými predpismi sa rozumejú okrem iného aj zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 96/2016 Z. z. (ďalej len „zákon o priemyselných haváriách“) a zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o civilnej ochrane“). Informovanie verejnosti ako aj zabezpečenie príslušných opatrení je riešené prostredníctvom týchto právnych predpisov.

Podľa § 15 zákona o priemyselných haváriách je prevádzkovateľ povinný zabezpečiť trvalý prístup verejnosti k informáciám, ktorá môže byť dotknutá závažnou priemyselnou haváriou, o bezpečnostných opatreniach ako aj o pokynoch, ako sa má verejnosť správať pri závažnej priemyselnej havárii. Tieto informácie poskytne aj dotknutej obci, zamestnancom a správcom dotknutých verejných budov a miest, vrátane škôl, nemocníc, zariadení sociálnych služieb a všetkých susediacich podnikov. Prevádzkovateľ si zvolí formu trvalého prístupu verejnosti k informáciám, pričom je povinný zároveň zabezpečiť tento prístup elektronicky na svojom webovom sídle.

Podľa § 16 zákona o civilnej ochrane právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, ktorí svojou činnosťou môžu ohroziť život, zdravie, alebo majetok, sú povinní poskytovať okresným úradom a obciam, na ktorých území pôsobia, informácie o možnom nebezpečenstve, jeho rozsahu, spôsobe ochrany a likvidácii následkov, spolupracovať s okresnými úradmi a obcami pri riešení ochrany obyvateľstva, vrátane bezodkladného oznámenia vzniku mimoriadnej udalosti a návrhu opatrení na ochranu života, zdravia a majetku okresnému úradu a obci, na území ktorej pôsobia. Následne podľa tohto zákona príslušný okresný úrad v spolupráci s príslušnými obcami zabezpečí informovanie verejnosti, vrátane zabezpečenia jej ochrany podľa plánov ochrany obyvateľstva.

Zároveň je prevádzkovateľ povinný podľa § 15 ods. 1 písm. k) zákona o ovzduší: „*informovať verejnosť o znečisťovaní ovzdušia zo stacionárneho zdroja a o opatreniach vykonávaných na obmedzenie tohto znečisťovania ustanoveným spôsobom*“.

K bodu a)

Právna úprava na hodnotenie kvality ovzdušia v Slovenskej republike vychádza z právnej úpravy zavedenej Európskou úniou. Zákonom o ovzduší bola do slovenskej legislatívy implementovaná Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES z 21. mája 2008 o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe (Ú. v. EÚ L 152, 11. 6. 2008) a Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/107/ES z 15. decembra 2004, ktorá sa týka arzenu, kadmia, ortuti, niklu a polycyklických aromatických uhlíkovodíkov v okolitom ovzduší (Ú. v. EÚ L 23, 26., 1. 2005) v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 219/2009 z 11. marca 2019 (Ú. v. EÚ L 87, 31. 3. 2009).

Tieto Smernice nezavádzajú žiadne druhy limitných hodnôt a limitujúcich parametrov pre skupinu znečisťujúcich látok spadajúcich pod „TRS“.

Zároveň dávame do pozornosti, že problematika samotného zápachu je komplikovaná a v rámci členských štátov nie je komplexne riešená. Na meranie intenzity zápachu nie je možné

použiť analytické fyzikálno-chemické postupy, pretože zápachajúce látky sa vyskytujú vo veľmi nízkych koncentráciách, často pod hranicou detekcie analytických prístrojov, pričom intenzita zápachu môže byť zo subjektívneho pohľadu dosť vysoká. Na základe uvedeného konštatujeme, že zavedenie takejto úpravy si vyžaduje podrobné preskúmanie, vrátane medzinárodnej spolupráce.

K bodu b)

Hodnoty koncentrácií „TRS“ sa v súčasnosti merajú na niektorých monitorovacích staniciach kvality ovzdušia prevádzkovaných Mondi SCP, a. s.. V súčasnosti sa realizuje rozšírenie národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia. V tejto súvislosti prebiehajú rokovania o umiestnení monitorovacích staníc aj v oblasti mesta Ružomberok.

Na MŽP SR sa uskutočnilo v auguste 2019 rokovanie so zástupcami Mondi SCP, a. s. za účasti pracovníkov Slovenského hydrometeorologického ústavu (ďalej len „SHMÚ“). Súčasťou rokovania bolo začlenenie monitorovacích staníc prevádzkovaných Mondi SCP, a. s. do národnej siete, pričom prevádzkovateľom týchto staníc bude SHMÚ, inštalácia mobilnej monitorovacej stanice pre potrebu meraní mesta Ružomberok, následná možnosť tvorby vizualizácií a možnosť tvorby modelácií kvality ovzdušia z nameraných hodnôt. V rámci meraných hodnôt budú získavané aj údaje o „TRS“.

K bodu c)

Oblasť vyžadujúca osobitnú ochranu ovzdušia podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona o ovzduší vyhlasuje príslušný okresný úrad v sídle kraja (t. j. Okresný úrad Žilina), na základe návrhu poverenej organizácie (t. j. SHMÚ) vychádzajúceho z hodnotenia kvality ovzdušia. Územie mesta Ružomberok a obce Likavka je v súčasnosti už vyhlásené za oblasť riadenia kvality ovzdušia pre znečisťujúcu látku „PM₁₀“ podľa § 8 ods. 1 písm. a) zákona o ovzduší.

K bodom I a II

Posudzovanie zdravotného stavu obyvateľstva nie je v kompetencii MŽP SR. MŽP SR môže poskytnúť súčinnosť a príslušné informácie, ktorými disponuje, v prípade, že tieto budú potrebné k takémuto posudzovaniu. Vyjadrenie k bodu II je uvedené v časti stanoviska k bodom a) až c).

Na záver dodávame, že v budúcich konaniach o povolení nových prevádzok v spoločnosti Mondi SCP, a. s., resp. o povolení zmien už existujúcich prevádzok, ktoré spadajú pod zákon o IPKZ a zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, bude mať verejnosť možnosť v konaniach podľa uvedených zákonov uplatňovať svoje práva a pripomienkovať návrhy pripravovaných zámerov. V prípade, ak prevádzkovaním už povolených prevádzok dochádza k neštandardným situáciám, treba tieto skutočnosti nahlásiť vecne a miestne príslušným kontrolným orgánom. Napríklad v oblasti životného prostredia odporúčame takéto skutočnosti oznámiť SIŽP ZA-IPKZ, ktorý na základe podnetu preverí uvádzané skutočnosti vykonaním dozoru, kontroly podľa príslušných právnych predpisov.

S pozdravom

Ing. Zuzana Domsitzová
vedúca oddelenia